

Čitanje djeci i čitanje s djecom kao temelj ranoga jezičnoga razvoja

Bukovčan, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:641515>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Katarina Bukovčan

ČITANJE S DJECOM I ČITANJE DJECI
KAO TEMELJ RANOGA JEZIČNOGA RAZVOJA

Završni rad

Zagreb, srpanj 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Katarina Bukovčan

ČITANJE S DJECOM I ČITANJE DJECI
KAO TEMELJ RANOGA JEZIČNOGA RAZVOJA

Završni rad

Mentorica rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, srpanj 2022.

ZAHVALA

Želim zahvaliti svojoj mentorici na svim savjetima, uloženom vremenu i trudu kako bih napisala ovaj završni rad.

Veliko hvala mojoj obitelji koja me podržavala kroz život i godine studija – bez vas ništa ne bi bilo moguće.

Mojoj Anamariji – za svaku kavu i razgovor, hvala što si bila tu.

SAŽETAK

Usvajanje govora započinje samim djetetovim rođenjem. Njegova okolina, dakle primarno roditelji i odgojitelji, osiguravaju kvalitetno okruženje za razvoj govora i jezika. Istraživanja su pokazala da čitanje s djecom izravno utječe na njihov spoznajni i jezični razvoj. Zajedničkim ili dijaloškim čitanjem, u kojem roditelj postavlja pitanja i proširuje djetetov iskaz, dijete usvaja nove riječi i pojmove, razvija vještinu slušanja i zadržavanja pažnje, uočava pravila pisanog teksta te uči o svijetu koji ga okružuje. Na taj način razvijaju se i predčitačke i predpisačke vještine koje predstavljaju temelj usvajanja znanja u školskome dobu. Slikovnica, kao prva knjiga s kojom se dijete susreće, mora biti kvalitetna. Njezina kvaliteta očituje se u smislenom tekstu i maštovitim ilustracijama koje su potpisane od strane autora. Takva slikovnica izravno utječe na djetetov govorni izraz i spoznaju. Osim slikovnica, postoje igre i aktivnosti namijenjene najmlađoj djeci koje se mogu provoditi od samog rođenja djeteta, u svrhu razvijanja vještine čitanja.

Temeljna svrha i cilj ovog rada bilo je ispitati stavove roditelja o čitanju s djecom, odnosno što im čitaju i koliko često. Istraživanje je provedeno putem online obrasca – ankete te je u njemu sudjelovalo 206 roditelja djece rane i predškolske dobi. Istraživanje je pokazalo da većina roditelja svakodnevno čita knjige i slikovnice svojoj djeci.

KLJUČNE RIJEČI: govor, razvoj, čitanje, dijete, slikovnica

SUMMARY

The very beginning of the language acquisition starts at the child's birth. Parents and teachers represent his primary environment and have to ensure the quality of surroundings for speech and language development. The research has shown that reading with children directly influences their cognitive and language development. Through shared or dialogical reading, in which the parent asks questions and expands the child's statement, the child adopts new words and concepts, develops the skill of listening and holding attention, notices the rules of the written text and learns about the world around him. This way, both pre-reading and pre- The picture book, as the first book a child encounters, must be of good quality. Its quality is manifested in meaningful text and imaginative illustrations signed by the author. Such a picture book directly affects the child's speech expression and cognition. In addition to picture books, there are games and activities intended for the youngest children that can be carried out from the very birth of a child, in order to develop reading skills.

The basic purpose and goal of this paper was to examine in which extent parents read to their children and what they read to them. Research was conducted through an online form - a survey and 206 parents of children of early and preschool age participated in it. The research showed that majority of the parents read books and picture books daily to their children.

KEY WORDS: speech, development, reading, child, picture book

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	7
2.	RANI JEZIČNI RAZVOJ	8
3.	VAŽNOST ČITANJA DJECI OD NAJRANIJE DOBI	11
3.1.	<i>Uloga roditelja i odgojitelja.....</i>	<i>13</i>
4.	DIJALOŠKO ČITANJE	14
4.1.	<i>Jednostavna razina.....</i>	<i>14</i>
4.2.	<i>Složenija razina.....</i>	<i>15</i>
5.	SLIKOVNICA.....	17
5.1.	<i>Kakva slikovnica treba biti.....</i>	<i>17</i>
6.	IGRE I AKTIVNOSTI ZA RAZVIJANJE VJEŠTINE ČITANJA.....	19
6.1.	<i>Od rođenja do 3. mjeseca.....</i>	<i>19</i>
6.1.1.	<i>Pričanje i slušanje.....</i>	<i>19</i>
6.2.	<i>Između 3. i 6. mjeseca</i>	<i>19</i>
6.3.	<i>Između 6. i 9. mjeseca</i>	<i>19</i>
6.3.1.	<i>Gdje je zeko.....</i>	<i>19</i>
6.3.2.	<i>Igra loncima i tavama.....</i>	<i>20</i>
6.3.3.	<i>Igra zvukovima.....</i>	<i>20</i>
6.3.4.	<i>Čitanje prve slikovnice.....</i>	<i>20</i>
6.4.	<i>Između 9. i 12. mjeseca</i>	<i>20</i>
6.4.1.	<i>Igre skrivanja.....</i>	<i>20</i>
6.4.2.	<i>Igre diranja</i>	<i>21</i>
6.4.3.	<i>Čitanje slikovnice.....</i>	<i>21</i>
6.5.	<i>Druga i treća godina života</i>	<i>21</i>
6.5.1.	<i>Pričanje priča.....</i>	<i>21</i>
7.	ISTRAŽIVANJE	22
7.1.	<i>Opis uzorka</i>	<i>22</i>
7.2.	<i>Opis instrumenta istraživanja</i>	<i>22</i>
7.3.	<i>Ciljevi istraživanja.....</i>	<i>23</i>
7.4.	<i>Hipoteze istraživanja</i>	<i>23</i>
7.5.	<i>Rezultati</i>	<i>23</i>
8.	ZAKLJUČAK.....	27
9.	LITERATURA	28
10.	POPIS TABLICA	30

1. UVOD

Rani razvoj jezika predodređen je naslijeđenim faktorima i okolinom koja dijete okružuje u prvim godinama života. Roditelji i odgojitelji imaju primarnu odgovornost djetetu omogućiti bogatu i poticajnu okolinu u kojoj će dijete usvajati jezik slušanjem i govorenjem. To znači da poticajna okolina mora sadržavati dobre jezične uzore, mnogo čitanja i razgovora o pročitanome.

U prvom dijelu ovoga rada opisan je tijek ranoga jezičnoga razvoja unutar razdoblja koje se dijeli na predekspresivno i ekspresivno, odnosno razdoblje u kojemu dijete razumije jezik, ali ga ne koristi i razdoblje u kojemu ga razumije i koristi u komunikaciji s okolinom. Nadalje, objašnjava se važnost čitanja djeci od najranije dobi te uloga koju pritom imaju roditelji i odgojitelji. Navode se dosadašnja istraživanja koja su povezana s ulogom čitanja u djetetovom razvoju, ona nam odgovaraju na pitanje na koji način čitanje potiče komunikaciju, kognitivni i jezični razvoj. Nakon isticanja važnosti čitanja djeci, govori se o čitanju s djecom koje je također temelj ranoga jezičnoga razvoja. Dijaloško čitanje je oblik čitanja u kojemu je dijete aktivan sudionik. Opisuje se jednostavna i složenija razina dijaloškog čitanja. U slijedećem dijelu rada govori se o slikovnici kao prvoj knjizi s kojom se dijete susreće, o njezinoj ulozi i važnosti kvalitete slikovnice. Također, u radu se navode igre i aktivnosti za razvijanje vještine čitanja koje roditelji mogu provoditi od samog rođenja djeteta pa sve do druge i treće godine. Naposljetku je opisano istraživanje u kojem je sudjelovalo 206 roditelja. Istraživanje je provedeno s ciljem saznanja u kojoj mjeri roditelji čitaju svojoj djeci te što im pritom čitaju. Istraživanje je pokazalo da više od pola roditelja svojoj djeci svakodnevno čita knjige i slikovnice.

2. RANI JEZIČNI RAZVOJ

Govor se najkraće može definirati kao „zvučno sredstvo ostvarenja jezika“. U širem smislu, radi se o sustavu znakova koji imaju određeno značenje te mogu biti verbalni i neverbalni. Za govor je karakteristično da se koristi u komunikaciji među ljudima. Ono što djetetu omogućuje postupno učenje govora je naslijeđeni sklop povezanih područja u njegovu mozgu. Ali samo to nije dovoljno. Uz to je posebno važna potpora i poticaj okoline u kojoj dijete odrasta. Dokazano je da djeca koja su živjela u društvenoj izolaciji do puberteta, čak i uz izrazite napore i rehabilitaciju mogu naučiti samo osnove jezika (Enciklopedija, 2021).

Dječje iskustvo jezika unutar okoline koja ih okružuje je ono što čini njegovo usvajanje mogućim i ono što djelomice može objasniti razlike u načinu i brzini usvajanja jezika. Djeca također moraju posjedovati neke urođene karakteristike koje objašnjavaju zašto samo oni, a ne mladi nekih drugih vrsta, imaju sposobnost usvajanja jezika. Postavlja se pitanje kako teče njihov razvoj jezika, odnosno kako djeca u prve četiri godine napreduju od novorođenčeta koje ne govori niti razumije jezik, do djeteta koje propitkuje, komentira te izražava svoje ideje na jeziku zajednice kojoj pripada (Hoff, 2006).

Rani jezični razvoj u teoriji se dijeli na predjezično i jezično razdoblje. Ta dva termina, iako duboko uvriježena u literaturi, često donose pogrešne interpretacije. Nerijetko se pojam predjezično razdoblje tumači doslovno, odnosno kao da u njemu nema usvajanja jezika. Takvo tumačenje pogrešno je iz razloga što se termin koristi kako bi se označila vremenska prekretnica u kojoj dijete ne samo da razumije jezik, nego ga proizvodi i koristi u interakciji s okolinom. Dakle, ispravnije bi bilo govoriti o predekspresivnom i ekspresivnom razdoblju jezičnog razvoja.

Predjezično ili ekspresivno razdoblje obuhvaća period od djetetovog rođenja do prve godine života, dok se jezično ili ekspresivno odnosi na period nakon njegove prve godine i proteže se kroz cijeli život.

Djetetova primarna komunikacija u prvim tjednima života su refleksivni plač i vegetativni glasovi. Tek između šestog i osmog tjedna dojenče proizvodi zvukove koji se nazivaju gukanje. Iako je proizvodnja takvih glasova (primjerice guuu, haaa, aaah) izravna posljedica položaja larinksa pri ležanju, gukanje se uglavnom javlja u komunikaciji dojenčeta sa odraslima.

Između 16. i 30. tjedna, kod dojenčeta se javlja vokalna igra. Za razliku od faze gukanja, kada proizvodi samo glasove k i g, sada dojenče svjesno i namjerno može izgovoriti glasove m, n, p, i d. Ono svojim vokalnim organima nastoji ponoviti glasove koje najčešće čuje.

Brljanje, koje se pojavljuje oko 6. mjeseca djetetovog života, je veoma važno za jezični razvoj jer nagovještava jezičnu proizvodnju. U razdoblju brbljanja, dijete najprije proizvodi ponavljajuće slogove, što nazivamo redupliciranim brbljanjem. Nakon 8. mjeseca javlja se nereduplicirano brbljanje kada je dijete sposobno proizvesti i nizove različitih slogova. Nereduplicirano brbljanje veoma nalikuje materinskome jeziku. S vremenom ono postaje sve opširnije, slogovi su dulji, različitih intonacija i bogate glasovne raznolikosti. Tada nereduplicirano brbljanje prerasta u žargon ili intonacijsko brbljanje.

Oko prve godine, kada dijete proizvede prvu riječ sa značenjem, završava predjezično i započinje jezično razdoblje (Kuvač Kraljević, 2015).

Prve djetetove riječi bit će maksimalno informativne za roditelja. To znači da jedna jedina riječ može imati funkciju cijele rečenice i nositi višestruka značenja. Takve riječi nazivaju se holofraze. O tzv. *holofrastičnoj fazi uporabe* jezika govore nam Vrsaljko i Paleka u svom preglednom radu (2019). Kao primjer nam daju riječ *banana*. Ako dijete želi bananu, na početku svojeg jezičnog radoblja reći će jednostavno *banana* (bez glagola hoću), a ako mu ponudimo bananu i ono ju ne želi, njegov odgovor vjerojatno će biti *ne*. Također, vrlo često možemo primijetiti pretjerano poopćavanje ili proširivanje značenja. Sve dok dijete ne raspolaze većim fondom riječi, moguće je da će za imenovanje šire skupine predmeta ili pojava primjenjivati samo jednu riječ. Npr. „auto“ će dijete koristiti za kamion, bicikl i autobus (Likierman i Muter, 2007).

U razdoblju od 12. do 18. mjeseca, dijete će u prosjeku usvojiti devet riječi mjesečno. Kada dijete usvoji pedeset riječi, što se najčešće događa oko 18. mjeseca života, dolazi do naglog porasta u brzini usvajanja novih riječi. Taj nagli porast naziva se leksički brzac.

Kada dijete usvoji značajnu količinu riječi, sposobno ih je kombinirati i povezivati u sintagme. To razdoblje u jezičnome razvoju je razdoblje dvočlanih iskaza, koje traje od 20. do 24. mjeseca. Greške i odstupanja u govoru djeteta govore nam da ono uči i napreduje, a s vremenom (oko 30. mjeseca) će se pojaviti višočlani iskazi.

U razdoblju između treće i četvrte godine osnova materinskoga jezika trebala bi biti usvojena. To znači da dijete bolje vlada fonemima jezika, rabi različitu vrstu morfema i pravila morfonologije, njegov mentalni leksikon sadrži značajan fond riječi koje koristi i povezuje u sve složenije sintaktičke strukture (Kuvač Kraljević, 2015).

Kada su osnove materinskoga jezika usvojene, možemo uočiti da je dijete sposobno govorom popratiti sve što radi i što će u budućnosti raditi. Tada govor dobiva novu ulogu, a to je *planiranje*. Već nakon treće godine života, u djetetovu govoru prepoznatljiva je kreativnost. Djeca rado smišljaju priče koje će započeti govoreći o realnoj situaciji iz vlastitog iskustva, dok će završetak izmisliti. Ukoliko mu u rječniku nedostaje riječ, dijete će stvoriti novu. Tako će primjerice „šareni konj“ biti zamjena za zebru, a „grabljivac“ za raka. Također, nakon što djeca već dobro ovladaju materinskim jezikom, zabavljat će ih govorne igre u kojima mogu ispričati nešto naopačke, pogrešno, smiješno ili nelogično.

U četvrtoj i petoj godini, djeca će govor koristiti u svrhu postavljanja pitanja i učenja o svijetu koji ih okružuje. U tom razdoblju roditelji i odgojitelji imaju veoma važnu ulogu jer su oni ti koji trebaju odgovarati na dječja pitanja i na taj način poticati njihovo istraživanje i znatiželju.

Što je dijete bliže 6. i 7. godini, to je njegova artikulacija glasova „čišća“, dijete koristi različite vrste riječi i rečenica, usvojilo je gramatička pravila i iznimke (Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004).

Za razliku od djece predškolske dobi koja jezik usvajaju u komunikaciji s okolinom, djeca školske dobi susreću se s pisanim jezikom koji označava prekretnicu u načinu usvajanja i razvoja govora u daljnjem životu (Kuvač Kraljević, 2015).

Unutarnji čimbenici i predispozicije s kojima se dijete rodi, odnosno nasljeđe te okolina u kojoj ono odrasta, odlučujući su faktori razvoja jezika u prvim godinama života. U predjezičnom razdoblju, dijete će komunicirati plačem, gukanjem i brbljanjem, sve dok oko svojega prvoga rođendana ne izgovori prvu riječ sa značenjem. Nakon toga, uslijedit će ubrzano usvajanje riječi te njihovo povezivanje u dvočlane te višečlane izraze. Dijete će tada biti sposobno reći što radi i što će u budućnosti raditi jer ima usvojene osnove materinskoga jezika. Kroz igru će stvarati nove riječi i postavljati razna pitanja. Oko šeste i sedme godine primijetit ćemo da je dijete usvojilo gramatička pravila i iznimke, a govor je pravilan i čist.

3. VAŽNOST ČITANJA DJECI OD NAJRANIJE DOBI

Kao što je već spomenuto, dijete se rađa s određenim prirodnim potencijalom kojeg je potrebno poticati i razvijati. Kao što se roditelji brinu o njegovim osnovnim potrebama za hranom, igrom, sigurnošću i ljubavlju, dužni su brinuti se o djetetovom jezičnom razvoju, odnosno poticati njegov govor. Čitanje je idealan način za jačanje djetetovih govornih sposobnosti, logičkog mišljenja i zaključivanja. Kada djetetu čitamo, uvodimo ga u svijet mašte i umjetnosti u kojem se ono misaono i intelektualno razvija. S vremenom dijete postaje sve uspješnije u vještini slušanja i zadržavanja pažnje, što predstavlja idealan temelj razvoja rane pismenosti (Radonić i Stričević, 2009).

Na razvoj djetetova mozga izravno utječu količina i kvaliteta iskustava koja su mu dostupna u prvim godinama života. Kada roditelji čitaju svojem djetetu, pružaju mu to rano iskustvo koje mijenja strukturu njegova mozga. Ponavljanjem se veze unutar mozga produbljuju i jačaju. S druge strane, veze koje se ne koriste zapravo slabe i nestaju oko desete godine djetetova života. Um djeteta znatno je drukčiji od uma odraslog čovjeka. Ne samo da će dijete u prvih šest godina naučiti jezik, nego i mnogo znanja o svijetu i kako on funkcionira. Vrlo često djeca sa starijom braćom i sestrama mnogo ranije nauče govoriti jer slušaju kako roditelji čitaju starijem djetetu. Upravo u tome možemo uočiti važnost pružanja bogatog okruženja u kojemu je prisutan kvalitetan razgovor, čitanje i pisanje (Lawrence, 2003).

Čestim čitanjem slikovnice djetetu, omogućujemo mu da gleda slike i povezuje ih s pisanim tekstom koji roditelj izgovara. Dijete uočava da napisane riječi imaju značenje i označavaju bića i predmete koji su prikazani u slikovnici. Kada roditelj izgovori niz riječi, one se pretvaraju u priču. Shvaćanje veze između pisanog teksta i priče vrlo je važan korak u razvoju pismenosti. Istodobno, dijete će kroz zajedničko čitanje početi primjećivati neka dogovorena pisana pravila. Primjerice, da se čitanje započinje na prvoj stranici, da je hrbat knjige na lijevoj strani, a redak se na stranici čita s lijeva nadesno i odozgo nadolje. S vremenom će i to znanje produbiti pa će uočiti da se riječi sastoje od slova i da svaka rečenica započinje velikim slovom. Sva ta znanja su odlične predčitačke vještine koje će mu jednoga dana omogućiti da samostalno uživa u čitanju knjiga (Čudina-Obradović, 2008).

Istraživanje koje su proveli Niklas, Cohnsen i Tyler u australskom gradu Melbourneu 2014. godine, ukazuje nam na važnost ranog čitanja djeci. Govoreći o zajedničkom čitanju djece i roditelja, autori ističu: „što ranije, to bolje“ (eng. „the sooner, the better“). Istraživanje

je provedeno na uzorku od 104 djece predškolske dobi. Roditelje su pitali kada su počeli čitati svojoj djeci i koliko često su im čitali. Gotovo pola ispitanika odgovorilo je da su djetetu počeli čitati prije 6. mjeseca života. Roditelji koji su ranije počeli čitati svojoj djeci, čitaju im češće i u godini prije polaska u školu. S druge strane, roditelji koji su djeci počeli čitati kasnije, primjerice nakon prve godine života, rjeđe im čitaju u godini prije polaska u školu. Socioekonomski status igra veliku ulogu između te dvije grupe roditelja. Dakle, roditelji povoljnijeg socioekonomskog statusa ranije započnu čitati svojoj djeci. Dokazano je da rano zajedničko čitanje značajno doprinosi jezičnim i kognitivnim sposobnostima djece.

Još jedno istraživanje vezano uz čitanje djeci naglas i pričanje priča provedeno je u gradu Stockholmu, u Švedskoj. Brodin i Renbald (2020) u svojem su istraživanju nastojali otkriti kako odrasli čitanjem naglas i pričanjem priča utječu na razvoj komunikacijskih vještina kod djece. Provodeći istraživanje, radili su na poticanju roditelja i odgojitelja na svakodnevno čitanje s djecom. Istraživanje je provedeno 2012. i ponovno 2013. kako bi usporedili napredak koji je potaknut istraživanjem. Sudjelovalo je 11 dječjih vrtića, sa ukupno 573 djece u dobi od 1 do 5 godina. Na početku istraživanja, svi odgojitelji naveli su da svakodnevno provode aktivnosti u kojima čitaju djeci. Kada ih se pitalo koriste li tehniku pripovijedanja, samo odgojitelji u 6 skupina odgovorili su potvrdno, dok je taj broj 2013. porastao na 17. Čak su i djeca počela stvarati priče i pripovijedati ih svojim vršnjacima, a odgojitelji su uvidjeli važnost pripovijedanja djeci. Prve godine kada je istraživanje provedeno, odgojitelji su u anketi naveli da je vježbanje koncentracije kod djece osnovni cilj čitanja naglas. Godinu nakon toga, koncentracija kao odgovor na to pitanje gotovo da nije ni spomenuta, a kao primarnu svrhu čitanja odgojitelji su isticali razvoj jezika te mašte i kreativnosti. Također, rezultati su pokazali da su između dva istraživanja djeca počela primjenjivati razne oblike igre kako bi izrazili svoje doživljaje nakon čitanja ili pripovijedanja priča. Češće su se izražavali kroz dramske igre, kazalište lutaka, crtanje i slikanje. Suradnja s roditeljima još je jedan faktor koji se znatno poboljšao. U 2012. godini, 8 skupina izjavilo je da surađuju s roditeljima u tom pogledu, dok je 2013. taj broj narastao na 18. Odgojitelji su kontinuirano informirali roditelje o važnosti čitanja i pripovijedanja djeci te kako ono utječe na razvoj njihovog govora. Djeca su imala priliku donositi svoje omiljene knjige od kuće i govoriti o njima svojim vršnjacima prije nego ih je odgojitelj pročitao skupini. Rezultati istraživanja pokazali su značajne pozitivne promjene u svakodnevnim aktivnostima i rutini. Povećao se interes djece za znakove, simbole, slike i slova, a njihov vokabular, razumijevanje jezika i jezičnih koncepata proširio se. Djeca su bolje pripremljena

za čitanje i pisanje, razvili su kreativnost i maštu koja je posebno došla do izražaja u njihovoj igri. Odgojitelji imaju veće samopouzdanje i osjećaju se slobodnijima u provođenju aktivnosti čitanja i pripovijedanja. Glavno pitanje bilo je: „Može li se čitanje naglas i pripovijedanje djeci koristiti kako bi poticali komunikaciju, odnosno razvoj jezika i govora?“, a odgovor je: „Da, može.“

3.1. Uloga roditelja i odgojitelja

Kod djece je veoma važno već od početka njihovog života razvijati predčitačke vještine. Razvijanjem predčitačkih vještina potiče se fonološka osjetljivost djeteta, poboljšava komunikacija, razumijevanje riječi i pravila pisanog teksta. Znanje o čitanju i pisanju koje dijete stekne prije negoli počne samostalno čitati i pisati, izravno utječe na njegov kasniji uspjeh u čitanju i učenju. Glavnu ulogu u djetetovu životu od najranije dobi imaju roditelji i odgojitelji, stoga su upravo oni tu da pokrenu djetetovo zanimanje i motivaciju za čitanjem. Od rođenja je važno da roditelj s djetetom čita slikovnice i razgovara o njima, pjeva mu pjesme i brojalice. Također, korisno je pratiti odgovara li djetetovo svladavanje jezika određenoj dobi. Kroz jednostavnu aktivnost kao što je čitanje naglas, moguće je uvelike utjecati na djetetov kognitivni razvoj, rječnik se proširuje brže, potiče se mašta i sposobnost razumijevanja. Čitanje je dobar način da se roditelj i dijete emocionalno povežu, a vrijeme kvalitetno ispuni (Čunović i Stropnik, 2015).

Socio-emocionalna veza temelj je komunikacije između odgojitelja i djeteta. Odgojiteljeva uloga je da kroz svakodnevne ponavljajuće aktivnosti pruža djetetu odgovarajući govorni izraz, komunikaciju i vokalizaciju. Međutim, u svakodnevnim aktivnostima oslanjamo se isključivo na komunikaciju u neposrednom kontekstu, iz tog razloga potrebno je osmisliti aktivnosti kao što su pričanje priča, proučavanja slikovnica, igre scenskim lutkama i kratke dramatizacije. Pomno odabrane aktivnosti poticat će dijete na spontani govor koji će kasnije znati koristiti i u drugim okolnostima (Petrovič-Sočo, 1997).

Istraživanja su pokazala da upravo zajedničko čitanje uvelike doprinosi razvoju djetetovih komunikacijskih vještina. Ono predstavlja bogatu i poticajnu okolinu koja potiče razvoj predčitačkih vještina, a koje su važne za djetetov daljnji uspjeh u školi. Roditelji i odgojitelji će prvi djetetu pružiti iskustvo zajedničkog čitanja u kojemu dijete nije pasivan slušač, nego aktivan sudionik.

4. DIJALOŠKO ČITANJE

Djeca jezik usvajaju spontano i bez napora, kombinacijom nasljeđenih lingvističkih sposobnosti i izloženosti poticajnoj jezičnoj okolini (Vrsaljko i Paleka, 2019; prema Sternberg, 2005). Osim usvajanja jezika tijekom razgovora s odraslima, glavnu ulogu u razvoju djetetova govora i usvajanju riječi ima interaktivno čitanje slikovnica s odraslima. Djeca koja aktivno sudjeluju u čitanju knjiga usvojit će više riječi od djece koja pasivno slušaju i ne sudjeluju u čitanju. Aktivan način čitanja slikovnica podrazumijeva da roditelj ili druga odrasla osoba postavlja pitanja otvorenog tipa, potiče razgovor o pročitanome i na taj način omogućava djetetu da se uključi u pričanje priče. Takav način čitanja slikovnice u kojemu dijete aktivno sudjeluje naziva se dijaloško čitanje (Kuvač Kraljević, 2015).

Dijaloško čitanje provodi se na način da dijete sjedi roditelju u krilu, tako da oboje mogu dobro vidjeti slike i tekst slikovnice, ali i osjetiti povezanost i toplinu zajedničkog čitanja. Dijaloško čitanje razlikujemo u dva stupnja složenosti. U početku, dok je dijete još maleno, tražit ćemo od njega da imenuje stvari i bića koje mu pokažemo na slici. Nakon što dijete usvoji imenovanje, možemo ga pitati kakvo je nešto i čemu služi. Postepeno potičemo dijete da daje sve opširnije odgovore. Drugi stupanj zahtijeva od djeteta da spaja riječi u rečenicu te samostalno opisuje slike i sadržaj dužim i složenijim izrazima (Čudina-Obradović, 2008).

4.1. Jednostavna razina

1. *Postavljanje poticajnih pitanja.* Pitanja koja počinju sa „što“ su pitanja otvorenog tipa i poticajna su, u smislu da potiču dijete na samostalan odgovor. S druge strane, potrebno je izbjegavati pitanja na koje dijete može odgovoriti samo s „da“ ili „ne“. Dakle, poticajno pitanje je „Što je ovo?“ ili „Što vidiš na slici?“, dok je nepoticažno pitanje primjerice „Pokaži kravu.“ i „Je li krava velika?“.
2. *Obogaćivanje odgovora.* Kada dijete nauči imenovati predmete i bića, potrebno je njegov odgovor obogatiti novim pitanjem, o njegovoj boji ili obliku. Neophodno je postaviti i pitanja o svojstvu ili funkciji određenog predmeta ili bića: što radi biće, tko rabi predmet i čemu služi.
3. *Ponavljanje djetetova odgovora.* Kada dijete ispravno odgovori na postavljeno pitanje, važno je ponoviti njegov odgovor kako bi dijete dobilo ohrabrenje i povratnu informaciju o ispravnosti svojega odgovora.

4. *Pomaganje*. Kada dijete nije točno odgovorilo, valja jasno reći ispravan odgovor. Pritom ne upozoravamo dijete da je pogriješilo, nego nudimo model dobrog odgovora kojeg dijete treba kako bi ga oponašalo.
5. *Pohvala i hrabrenje*. Tijekom čitanja priče, posebno je važno obratiti pozornost na djetetove komentare jer su oni dragocjeni oblici samostalnoga govornoga ponašanja. Treba ih zapaziti i potvrditi: „Da, tako je.“, „Dobro si rekao“.
6. *Uvažavanje djetetova zanimanja*. Ponekad djetetu neka slika ili događaj skrene pozornost s glavne teme. Takvo skretanje s teme možemo prihvatiti i iskoristiti ga kao temelj za produktivan razgovor. Kasnije se lako možemo nastaviti tijekom priče.
7. *Vedrina i šala*. Ono što je ključno u dijaloškom čitanju je da ga dijete percipira kao igru i zabavu, jer čitanje to i jest. Za nestrpljivost, kritičnost i sitničavost nema mjesta u dijaloškom čitanju, jer zbog straha od neuspjeha lako mogu dijete odvratiti od želje za čitanjem.

4.2. Složenija razina

1. *Postavljanje pitanja slobodnoga odgovora*. U drugoj fazi dijaloškog čitanja potrebno je postavljati složenija pitanja, npr.: „Što je na ovoj stranici?“ ili „Opiši mi što se ovdje događa.“ Ta su pitanja teža od pitanja u prethodnoj fazi, stoga će dijete u početku davati siromašne odgovore koje je potrebno pohvaljivati. Kada pohvalimo djetetov odgovor, možemo ga obogatiti novim riječima ili potaknuti dijete dodatnim pitanjima.
2. *Proširenje djetetova izričaja*. Svaki puta kada dijete odgovori na pitanje, treba ga ponoviti u malo složenijem obliku. Ako dijete kaže „Krava“, roditelj kaže: „Da, to je krava“. Nadalje, ako dijete kaže: „Krava jede“, roditelj može potvrditi njegov odgovor i navesti ispravan, dakle: „Da, krava pase.“ Kako bi dijete odmah moglo oponašati proširen roditeljev odgovor, najbolje je da je to proširenje sasvim kratko.
3. *Vedrina i šala*. Iako su u ovoj fazi dijaloškog čitanja djeca naprednija i starija, ona su još više osjetljiva na moguću kritiku, a još važnije – još uvijek su djeca. Iz tog razloga važno je biti opušten i vedar kako bi čitanje ostala zabavna i topla aktivnost kojoj će se djeca rado iznova vraćati (Čudina-Obradović, 2008).

Dijete ćemo najlakše uključiti u pričanje priče tako da mu postavljamo otvorena pitanja o tome što vidi. Od kratkih odgovora koji sadrže samo jednu riječ, ono će doći do razine u

kojoj će moći opširnije odgovoriti na pitanje ili čak samostalno prepričati dio priče. Dijaloško čitanje je zabavan način na koji dijete vrlo lako usvaja jezik, a da toga nije ni svjesno.

5. SLIKOVNICA

Slikovnica je dječja knjiga koja sadrži kombinaciju likovnog i književnog izraza. To je prva knjiga s kojom se dijete susreće i drži njegov interes sve do drugog razreda osnovne škole kada dijete nauči samostalno čitati. Teško je reći koji je aspekt slikovnice važniji, ilustracije ili tekst, međutim, ne smijemo zaboraviti da postoje slikovnice bez riječi, ali nikako slikovnice bez slika.

Prema namjeni, slikovnica može biti umjetnička ili poučna. Poučna slikovnica u samom nazivu jasno daje do znanja da se radi o slikovnici koja djecu na zabavan način uči o različitim temama iz prirode i društva. S druge strane, umjetnička slikovnica utječe na čitateljev doživljaj svijeta (Crnković, Težak, 2002).

Budak i Cvijanović (2015) govore o trećoj vrsti slikovnica, radi se o tematskim ili problemskim slikovnicama. One obrađuju probleme s kojima se djeca susreću u svakodnevnom životu, kao što su problemi vezani uz zdravlje djeteta, osjećaje, ponašanja, probleme u obitelji i sl. Tematska slikovnica na zanimljiv način prikazuje koja su neželjena i neprihvatljiva ponašanja, a kroz pouku na kraju priče djeca osvještavaju prihvatljivo ponašanje.

5.1. Kakva slikovnica treba biti

Mira Čudina-Obradović, u svojoj knjizi *Igrom do čitanja* (2008), opisuje što čitati djeci i kakva slikovnica treba biti. S obzirom da se danas slikovnice mogu kupiti bilo gdje, u knjižarama, ali i na benzinskim crpkama, važno je ne kupovati slikovnice na brzinu, u situaciji kada je potrebno dijete umiriti ili „zaposliti“ na neko vrijeme. Ispravno je savjetovati se sa informatorom na dječjem odjelu knjižnice ili jednostavno kupiti slikovnicu koja se tamo nudi jer su one pomno odabrane i rjeđe će se naći nekvalitetna slikovnica. Također, mudro je znati prepoznati tzv. kič-slikovnice koje nemaju prave estetske vrijednosti. Njihove slike nisu maštovite, nego stereotipne i sladunjave, a tekst je jezično loš, besmislen i lažno djetinjast. Ističu se po tome što su likovi u njima uvijek jednaki te zbog stalnog ponavljanja postaju šablone: zeko, medo, maca, psić... Najčešće su to slikovnice kojima autor teksta i slika nije naveden. S druge strane, slikovnice koje je napisao dječji pisac, a ilustracije potpisao slikar, lako ćemo prepoznati po bogatom i maštovitom likovnom sadržaju koji će dijete potaknuti da

otkriva njezin svijet i likovne doživljaje. Nadalje, jezik kojim je takva slikovnica pisana je smislen, dobar i lijep, a dijete će iz nje dobiti jednostavnu poruku i zaključak.

Razlikujemo dva tipa slikovnica. Zatupljeniji tip slikovnice je zapravo kratka priča u kojoj je tekst posebno raspoređen i obogaćen ilustracijama. Jezik je bogat i iznad djetetovih govornih mogućnosti. Slušanjem takve slikovnice, ponavljanjem i zaključivanjem, dijete će obogaćivati i širiti svoje razumijevanje i govor.

U drugom tipu slikovnice, stranice su oslikane jednostavnim prizorima koji su opisani jednom ili dvjema kratkim rečenicama. Takav tip slikovnice dijete i odrasla osoba mogu čitati zajedno. Pritom dijete povezuje sliku s tekstem i otkriva njegovo značenje. Istovremeno se privikava na slijed riječi u rečenici, proučava retke, stranice, smjer pomicanja očiju i sl. Takve slikovnice rijetko možemo vidjeti kod nas, najpoznatije su one od Dicka Brune i slikovnica *Medo bere jagode*. Čitanjem takvog tipa slikovnice uspostavljaju se mnoge predčitačke vještine, dok je prvi tip slikovnice usmjeren na razvoj govora, mašte i ljubavi za čitanje.

S obzirom na činjenicu da je slikovnica za dijete primarno štivo u ranoj i predškolskoj dobi, važno je da sadrži kvalitetan tekst i ilustracije. Iz takve slikovnice dijete će najlakše uočavati pravila pisanog teksta, ali i usvajati znanja o svijetu oko sebe.

6. IGRE I AKTIVNOSTI ZA RAZVIJANJE VJEŠTINE ČITANJA

6.1. Od rođenja do 3. mjeseca

6.1.1. Pričanje i slušanje

Iako vas novorođenče još ne razumije, za njegov govorni razvoj najvažnije je da mu se puno govori nježno i povišenim tonom, naglašavajući pritom važne riječi i nazivajući ga imenom. Sve što s djetetom radimo, potrebno je komentirati gledajući ga u lice, smiješeći se i dižući obrve. Na taj način će vas dijete brzo početi primjećivati i veseliti vam se. Iako je govor vrlo važan, važno je i slušanje, odnosno tišina u kojoj ćete djetetu dati priliku da i ono proizvede neke zvukove kako bi vam odgovorilo. Njegov odgovor dočekat ćemo s veseljem i odobravanjem.

6.1.2. Pjevanje djetetu, igra zvečkom

Dok držite dijete, ljuljate ga i gledate ili mu presvlačite pelene, uvijek mu možete pjevati. Pjevajte mu svake večeri istu uspavanku. Izaberite nježnu melodiju i obogatite ju riječima ljubavi za vaše dijete ili bilo kojim drugim sadržajem. Ponekad pjevanje valja popratiti zvečkom. Mijenjajte njezin položaj u prostoru kako bi dijete pratilo odakle dolazi zvuk, na taj način ono će početi razvijati svoju orijentaciju.

6.2. Između 3. i 6. mjeseca

Dijete u tom razdoblju započinje stvarati svijest o sebi. Pred njega možete staviti zanimljive igračke, jednu po jednu te ih polako pomicati pred djetetom, govoriti jednostavne rečenice spominjući ime igračke. Plješćite njegovim ručicama da ih dijete vidi, rastavljajte ih i sastavljajte kako bi dijete upoznalo svoje tijelo.

6.3. Između 6. i 9. mjeseca

U ovom razdoblju karakteristično je da dijete počinje pamtit. Zbog toga su najbolje igre za dijete igre skrivanja i traženja, npr. *kukuc, gdje je zeko* i sl.

6.3.1. Gdje je zeko

Pred djetetom se igramo zečićem kao da zeko želi poljubiti dijete ili „popapati mu ručicu“. Nakon toga sakrijemo zeku iza leđa i pitamo dijete jedno po jedno pitanje: „Gdje je

zeko? Kamo se sakrio zeko? Je li ispod stola, je li iza leđa?“ „Pronađimo“ zeku i zajedno se veselimo.

6.3.2. Igra loncima i tavama

Lonce i tave postavimo na pod ispred djeteta i koristimo ih kako bismo ispod njih sakrili igračke. Igramo se s djetetom skrivanja, otkrivanja i pronalaženja igračaka ispod lonca.

6.3.3. Igra zvukovima

Djetetu je potrebno omogućiti da čuje i uči različite zvukove u kojima može uživati. Možemo proizvoditi različite zvukove ustima, sakriti glazbenu igračku u različite dijelove sobe da ju dijete traži, dopustiti mu da lupa žlicom po stolu i popratiti njegovo lupanje pjesmicom u ritmu. Korisno je načiniti šuškalicu od plastične ili limene kutije u koju se stave sitni predmeti. Šuškalicom tresemo dok dijete gleda i dajemo ju djetetu da i ono pokuša šušcati.

6.3.4. Čitanje prve slikovnice

Najbolja prva slikovnica za dijete. Je ona koja sadrži jasne slike bez teksta. Možemo djetetu dati da drži slikovnicu ili okreće listove. Pritom ćemo pokazivati prstom predmete i bića koja vidi, pridružujući im značenje. U početku će interes djeteta biti kratak pa ćemo čitanje slikovnice često ponavljati. Kada dijete pokaže interes za određenu sliku, poželjno je proširiti pojam novim riječima, primjerice: „To je psić. Psić ima uha. Vidi uha, kako su velika, itd.“

6.4. Između 9. i 12. mjeseca

6.4.1. Igre skrivanja

Dobro je s djetetom nastaviti igrati igre skrivanja, ali ih na neki način proširiti. Igru možemo obogatiti riječima koje nam govore o položaju skrivenog predmeta, primjerice unutra i van. Kada osjetimo da dijete razumije te pojmove, možemo postupno uvoditi iznad i ispod, a tek kasnije ispred i iza.

6.4.2. Igre diranja

U ovoj igri dotaknemo dijete i imenujemo dio njegova tijela koje smo dotaknuli. Ponavljamo tu riječ, pitamo dijete gdje je taj dio tijela, a onda ponovno pokažemo i verbaliziramo radnju. Dobro je započeti sa manjim brojem riječi, odnosno dijelova tijela, kako bi ih dijete lakše zapamtilo. Kasnije te pojmove možemo nadograđivati novima.

6.4.3. Čitanje slikovnice

Nakon što smo djetetu dopustili da istraži slikovnicu, da ju dira, okreće listove i gleda slike, pokazivali prstom i imenovali riječi, možemo pitati dijete da samo pokaže neki pojam. Upitamo dijete: „Gdje je zeko?“ Kada ono zaista pokaže zečića na slici, govorimo o važnom temelju djetetovog razumijevanja knjiga, razvoja rječnika i buduće pismenosti. Da bismo postigli da dijete čitanje percipira kao ugodno iskustvo, potrebno je mijenjati intonaciju, pokazati veselje i uzbuđenje koje iz priče proizlazi. Također, važno je pratiti djetetov interes te prekinuti čitanje ukoliko dijete pokaže da je umorno.

6.5. Druga i treća godina života

6.5.1. Pričanje priča

Djeca u dobi između druge i treće godine života radije uživaju u slušanju priča koje im pričamo, nego kada ih čitamo iz slikovnice. Kada pričamo priču, dijete može obratiti pozornost na slušanje riječi i glasova. Ta radnja pomoći će im kada budu učili čitati naglas ili u sebi. Praćenje priče pomoći će djeci da prošire rječnik, razviju koncentraciju i vještinu slušanja. Međutim, prilikom pričanja priče, u obzir moramo uzeti dob djece te priču prilagoditi njihovim potrebama. Priča za malu djecu mora biti kratka, najviše petnaest minuta, podijeljena u više dijelova. Fabula treba biti jednostavna i sadržavati najviše tri lika. Često ponavljanje riječi i fraza omogućit će djeci sudjelovanje u pričanju priče, a dodavanjem zadataka koji će od njih tražiti komunikaciju, pljeskanje ili skakutanje, ispunit ćemo njihovu potrebu za kretanjem. Priču možemo zaokružiti sretnim završetkom uz veselje i pljeskanje (Čudina-Obradović, 2008).

Iako nas dijete na početku svog života još ne razumije, nikada nije prerano započeti razgovarati s njime, pjevati mu i igrati se raznih igara dodirivanja i igara sa zvukovima. To je najbolji način za njegovanje povezujućeg odnosa i komunikacije koja će biti od velike važnosti kada započnemo s pričanjem priča i čitanjem slikovnica.

7. ISTRAŽIVANJE

7.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno među roditeljima djece rane i predškolske dobi putem online obrasca – ankete. Rezultati istraživanja koriste se isključivo za potrebe pisanja ovoga rada. U istraživanju je sudjelovalo 206 roditelja, od toga 1,9% ima završenu osnovnu školu, 41,3% ima SSS, 9,2% ima VŠS, 42,2% i ujedno najveći broj ima VSS te 5,3% ima doktorat ili magisterij znanosti. Roditelja od 21 do 27 godina je 22,3%, od 28 do 34 je 47,6%, od 35 do 41 godinu je 25,7% roditelja, dok je onih s 42 do 48 godina 4,4%. Najveći broj roditelja, njih 49% ima jedno dijete, 36,4% ima dvoje djece, 11,7% ima troje djece i 2,9% ima četvero ili više djece. Od toga je jedno dijete u obitelji rane i predškolske dobi kod 72,8% roditelja, dvoje djece rane i predškolske dobi ima 24,3% roditelja, troje ih je kod 1,9% i više od četvero kod 1% roditelja.

7.2 Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je online obrazac – anketa sastavljena od deset pitanja. Od toga je sedam pitanja s već ponuđenim odgovorima i tri pitanja slobodnog odgovora. Prvi dio pitanja odnosio se na dob ispitanika, broj djece te broj djece rane i predškolske dobi u njihovoj obitelji. Zanimalo me koliko često roditelji čitaju svojoj djeci, je li to svakodnevno ili pak rjeđe, koliko dugo čitaju u kontinuitetu kada čitaju te u koje doba dana najčešće čitaju djetetu. Jedno od pitanja odnosilo se na posjećivanje knjižnice s djetetom, posjećuju li ju svakodnevno, dvaput tjedno, jednom tjedno, jednom mjesečno ili uopće ne posjećuju. Ispitanici su dobili i mogućnost dodavanja vlastitog odgovora. Pitalo ih se što najčešće čitaju djetetu, a ponuđeni odgovori bili su – knjige, slikovnice, pjesmice ili enciklopedije za djecu. Posljednje pitanje bilo je pitanje slobodnog odgovora gdje su roditelji mogli navesti nazive slikovnica ili knjiga koje su njihovom djetetu najdraže.

7.3 Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove roditelja o čitanju s djecom rane i predškolske dobi, a problemi proizašli iz temeljnoga cilja su:

1. Ispitati koliko često roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi, što im čitaju te koliko dugo u kontinuitetu
2. Utvrditi utječe li dob ispitanika, stupanj obrazovanja te broj djece rane i predškolske dobi na stavove ispitanika
3. Ispitati koliko često roditelji s djecom posjećuju knjižnicu
4. Ispitati koje su djeci najdraže slikovnice ili knjige

7.4 Hipoteze istraživanja

1. Očekuje se da roditelji svakodnevno čitaju svojoj djeci, da im najčešće čitaju slikovnice
2. Očekuje se da stariji roditelji s višim stupnjem obrazovanja te roditelji s jednim djetetom češće čitaju djeci
3. Očekuje se da roditelji barem jednom mjesečno posjećuju knjižnicu s djecom.
4. Očekuje se da djeca najviše vole klasične bajke i Disneyjeve priče

7.5 Rezultati

Prvi postavljeni cilj bio je ispitati koliko često roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi, što im čitaju te koliko dugo u kontinuitetu. Očekivano je bilo da roditelji svakodnevno čitaju djeci i da su to najčešće slikovnice. Iz tablice je vidljivo da svakodnevno čita 56 % roditelja, 23 % ih čita dva puta tjedno, 8 % čita jednom tjedno, 2 % čita dvaput mjesečno i 5 % roditelja djeci čita jednom mjesečno. U prosjeku to znači da roditelji čitaju 20 od 30 dana u mjesecu. 42 % roditelja djeci najčešće čita slikovnice, 12 % roditelja najčešće čitaju slikovnice i pjesmice, 10 % ih najčešće čita knjige i slikovnice, dok 8 % roditelja čita i knjige i slikovnice i pjesmice, što potvrđuje hipotezu. Kada čitaju, roditelji u prosjeku čitaju dulje od očekivanog - 17 minuta u kontinuitetu. 18 % roditelja čita čak 30 minuta u kontinuitetu, 10 % roditelja čita 20 minuta, 18 % ih čita 15 minuta, dok najveći broj roditelja, njih 19 %, čita 10 minuta u kontinuitetu. Također, 12 % roditelja djeci čita 5 minuta u kontinuitetu.

Tablica 1. Koliko često roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi

KOLIKO ČESTO ČITAJU DJECI	POSTOTAK
Svakodnevno	56 %
Dva puta tjedno	23 %
Jednom tjedno	8 %
Dvaput mjesečno	2 %
Jednom mjesečno	5 %

Tablica 2. Što roditelji najčešće čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi

ŠTO NAČEŠĆE ČITAJU	POSTOTAK
Slikovnice	42 %
Slikovnice i pjesmice	12 %
Knjige i slikovnice	10 %
Knjige, slikovnice i pjesmice	8 %

Tablica 3. Koliko dugo u kontinuitetu roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi

KOLIKO MINUTA ČITAJU	POSTOTAK
30	18 %
20	10 %
15	18 %
10	19 %
5	12 %

Drugi postavljeni cilj bio je utvrditi utječe li dob ispitanika, stupanj obrazovanja te broj djece vrtićke dobi na stavove ispitanika. Očekivano je bilo da će češće čitati stariji roditelji s višim stupnjem obrazovanja te jednim djetetom u obitelji. Iz 4. Tablice možemo iščitati da srednji rang roditelja od 42 do 48 godina iznosi 133, roditelja od 35 do 41 godine iznosi 114, a onih od 28 do 34 godine i od 21 do 27 iznosi 97, što pokazuje da stariji roditelji zaista češće čitaju djeci. Također, potvrđena je hipoteza da stupanj obrazovanja utječe na to koliko često

roditelji čitaju svojoj djeci vrtićke dobi. Što je stupanj obrazovanja viši, to roditelji češće čitaju i obratno, što je stupanj obrazovanja niži, roditelji čitaju manje. Pokazalo se da roditelji s više djece čitaju više, odnosno najviše oni s troje i četvero djece, nakon toga oni s jednim djetetom, a najmanje čitaju roditelji s dvoje djece. To znači da se hipoteza da roditelji s jednim djetetom čitaju najviše, pokazala pogrešnom, odnosno opovrgnuta je.

Tablica 4. Čitanje s obzirom na dob roditelja

DOB RODITELJA	SREDNJI RANG
42 - 48	133
35 - 41	114
28 - 34	97
21 - 27	97

Treći cilj bio je ispitati roditelje koliko često posjećuju knjižnicu s djecom. Očekivano je da će u prosjeku roditelji barem jednom mjesečno posjetiti knjižnicu s djecom. Iz tablice možemo iščitati da jako velik broj roditelja uopće ne posjećuje knjižnicu, njih 67 %. 12 % roditelja knjižnicu posjećuje jednom mjesečno, 11 % dvaput mjesečno, 4 % jednom tjedno te 6 % roditelja knjižnicu s djecom posjećuje čak dva puta na tjedan. Kada se sve zbroji, rezultat nam govori da roditelji zaista (u prosjeku) jednom mjesečno posjete knjižnicu s djecom. Hipoteza je stoga potvrđena.

Tablica 5. Koliko često roditelji posjećuju knjižnicu sa svojim djetetom rane i predškolske dobi

BROJ POSJETA MJESEČNO	POSTOTAK
0	67 %
1	12 %
2	11 %
4	4 %
8	6 %

Četvrti i posljednji cilj bio je ispitati koje su djeci najdraže slikovnice ili knjige. Pretpostavka je bila da će djeci najdraže biti klasične bajke te Disneyjeve priče. Hipoteza se pokazala u potpunosti točnom. 21 ispitanik je u svome odgovoru naveo bajke općenito kao najdraže dječje slikovnice ili knjige. Osim toga, najčešće se spominju Crvenkapica (11), Pepeljuga (8), Tri prašćića (7), Pinokio (6), Trnružica (6), Snjeguljica (5), Vuk i sedam kozlića (4), Ružno pače (3) itd. 12 puta spominje se Disney kolekcija knjiga te 9 puta Disneyjeve 5-minutne priče. Također se navode Kralj lavova (6), 101 dalmatiner (4) te Vrlo zapetljana priča i Snježno kraljevstvo za koje sa sigurnošću možemo reći da su Disneyjeve priče. Dakle, sveukupno se Disney spominje 31 put. Detaljnom analizom dolazimo do zaključka da se bajke i Disneyjeve priče spominju u 80 odgovora.

Slikovnice koje se druge po redu najčešće spominju kao najdraže su one iz Pino kolekcije (npr. Pino uči prve riječi, Pino u gradu, Pino na selu, Pino uči pripovijedati...). Autorica slikovnica je Marta Galewska-Kustra, a radi se o logopedskim slikovnicama za razvoj govora. Ispitanici su u 25 odgovora naveli ovu slikovnicu kao jednu od najdražih slikovnica njihovog djeteta.

Treće po redu najdraže knjige su enciklopedije za djecu (Moja prva enciklopedija, dječja enciklopedija svijeta...), a spominju se u 14 odgovora ispitanika.

Nakon toga, roditelji su Ježevu kućicu spomenuli 12 puta. Napisao ju je Branko Čopić, a ilustrirao Vilko Gliha Selan. To je priča u stihovima napisana 1949. godine, a možemo zaključiti da je popularna i dan danas.

Često su se spominjale i slikovnice „Peppa pig“- čak 10 puta, te problemske slikovnice iz serijala „Petra“ i „Mali vuk“.

Ostale slikovnice koje nisu navedene više od jednom, a smatram da ih treba spomenuti su: slikovnice o Pettsonu i Findusu, Priča čudnoga reda u tri slijeda, Vrlo gladna gusjenica, Mali princ, Grga Čvarak, Mrljek i Prljek: Knjiga bljakavih priča o higijeni, Moja mama kaže da sam ja sunce, Miš lavljeg srca, Pogodi koliko te volim, Ti i ja, mali medo, Gospođica neću... Sve su to slikovnice s kvalitetnim tekstom i bogatim ilustracijama koje opisuju situacije iz svakodnevnog života. Kroz njih djeca usvajaju prave vrijednosti, uče o prirodi, higijeni, obitelji i prijateljstvu. Ukoliko djetetu pritom postavljamo pitanja i potičemo ga na razgovor, ni razvoj govora neće izostati.

8. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno s ciljem saznanja stavova roditelja o čitanju s djecom rane i predškolske dobi. Podatci su se prikupljali putem online obrasca – ankete, a ispitanici su bili roditelji djece rane i predškolske dobi.

Zanimalo me u koliko često roditelji čitaju svojoj djeci, što im čitaju te koliko dugo u kontinuitetu. Također, željela sam saznati utječe li dob roditelja, njihov stupanj obrazovanja te broj djece rane i predškolske dobi na njihove stavove o čitanju, odnosno čitaju li u većoj ili manjoj mjeri. Istraživanjem je utvrđeno da roditelji u prosjeku čitaju 20 od 30 dana u mjesecu, odnosno otprilike 5 dana u tjednu, što je gotovo svakodnevno. Pritom im najčešće čitaju knjige, slikovnice i pjesmice. U prosjeku roditelji čitaju 17 minuta u kontinuitetu, ali ovisno o dobi djeteta koja nije istraživana. Pokazalo se da dob roditelja zaista utječe na to koliko čitaju svojoj djeci - stariji roditelji čitaju češće. Također, hipoteza da obrazovaniji roditelji više čitaju pokazala se točnom, vjerojatno iz razloga što su ti roditelji svjesniji učinka kojeg čitanje ima na djetetov cjelokupni razvoj. Istraživanje je pokazalo da roditelji koji imaju više djece im češće i čitaju, što je potpuna suprotnost od postavljene pretpostavke. Zanimalo me i koliko često u današnje vrijeme roditelji posjećuju knjižnicu sa svojom djecom. Premda je više od pola roditelja, točnije 67 %, odgovorilo da ne posjećuju knjižnicu sa svojim djetetom, ostalih 33 % posjećuju - neki čak i dva puta tjedno. U zaključku dolazimo do broja od jednog posjeta knjižnici mjesečno, što je u skladu s postavljenom hipotezom. Posljednji cilj istraživanja bio je istražiti koje su djetetove najdraže knjige i slikovnice. Hipoteza da su to bajke i Disneyjeve priče je potvrđena, ali uz to se pokazalo da roditelji osim bajki čitaju djeci i enciklopedije, razne problemske i tematske slikovnice te slikovnice za razvoj govora - što jasno pokazuje njihov stav o čitanju s djecom rane i predškolske dobi.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da većina roditelja svakodnevno čita svojoj djeci i da tome pridaju veliku pozornost. Takva pojava opravdana je iz razloga što čitanje s djecom i čitanje djeci zaista predstavlja temelj ranoga jezičnoga razvoja.

9. LITERATURA

Brodin, J., Renblad K. (2020). Improvement of preschool children's speech and language skills, *Early Child Development and Care*, 190:14, 2205-2213, DOI: 10.1080/03004430.2018.1564917

Budak, V., Cvijanović, T. (2015). Tematske priče i slikovnice za djecu u treningu socijalnih vještina. *Dijete, vrtić, obitelj*, str. 34-36.

Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine. Zagreb: Znanje.

Čudina-Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.

Čunović, K., Stropnik, A. (2015). Nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ – Primjer Partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, str. 103-120.

Hoff, E. (2006). Language Experience and Language Milestones During Early Childhood. In K. McCartney & D. Phillips, *Blackwell Handbook of Early Childhood Development* (pp. 233-252). Malden, USA: Blackwell Publishing.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 31. 5. 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22886>

Kuvač Kraljević, J. (2015). Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Lawrence, L. (2003). Čitanje i pisanje; Kako pomoći djetetu da nauči čitati i pisati. Zagreb: HENA COM.

Likierman, H., Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu*. Lekenik: Ostvarenje.

Niklas, F., Cohnsen, C., Tyler, C. (2016). The Sooner, the Better: Early Reading to Children, *SAGE Open*, 1-11.

Petrovič-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica – Akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea.

Radonić, M., Stričević, I. (2009). Rođeni za čitanje: Promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi, *Paediatr Croat*, 53, 1, 7-11.

Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Vrsaljko, S., Paleka P. (2019). Pregled ranoga govorno-jezičnog razvoja, Magistra Iadertina, (13).

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. *Koliko često roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi*

Tablica 2. *Što roditelji najčešće čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi*

Tablica 3. *Koliko dugo u kontinuitetu roditelji čitaju svojoj djeci rane i predškolske dobi*

Tablica 4. *Čitanje s obzirom na dob roditelja*

Tablica 5. *Koliko često roditelji posjećuju knjižnicu sa svojim djetetom rane i predškolske dobi*

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(Vlastoručni potpis studenta)